

נעזרת השם יתברך

פרק ט"ז

• בשלח •

בפרק הזה יבואר:

שתי נשמות של תלמידי חכמים שבאו מעולם האמת לבית המדרש בגלגול כדי לענות אמן - הנפש עוברת בעולם העליון יסורים נוראים עד שמגיעה לגיהנם, יסורים של איוב שבעים שנה אין להם ערך כלל ליסורי הנפש שעה אחת בגיהנם - המסתכל בנשים נידון בגיהנם דאקרי בור - מי שלא נזהר בעצמו ולא היה ירא וחרד על דברי המקום ב"ה שלא יאכל ולא יעשה דבר, עד שיבדוק יפה נקרא חוטא - על ידי אמירת הקדיש הראשון של הבן העלו את הנפטר להיכל גבוה מאד - מעשה ברוח שנכנס בבחור מספר שם הגדולים - עונשים הבאים על האדם מדה כנגד מדה - המזלזל בנטילת ידים מתגלגל במים.

פנינים יקרים על פרשת השבוע

זה א-לי ואנוהו (בשלח טו, א)

אומר המהר"ל מפראג:

כאשר האדם הולך בדרכי בוראו ומצטיין במדות מפוארות, זהו נוי של הקב"ה, כי מן הנאה במעשיו ניכר בעולם הדרו של המקום בורך הוא.

* * *

וצא הלחם בעמלק מחר (בשלח יז, ט)

פירש הרבי ר' אברהם מסלאנים:

הלחם בעמלק המפתה אותך בכל עת לאמור: "מחר" תשוב לאלקיך, "מחר" תעסוק בתורה, "מחר" תקיים המצוות - רק לא עכשיו...

* * *

כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק מדור דור

(בשלח יז, טז)

דרש רבי ישראל מטשארטקאוו:

לא בכל דור מקיימין ישראל מצוות לשמה - ואיך יכניעו אז את עמלק?

אך ישנן מצוות שהן רצויות אפילו שלא לשמה, כצדקה ומעשר, כיון שבסוף דבר נהנה העני, ועליהן הכתוב אומר: "כי יד", המצוות שתלויות בנתינת יד, בהם המלחמה לה' בעמלק בכל דור ודור...

תוכן הענינים

של פרק ט"ז

- א. שתי נשמות של תלמידי חכמים שבאו מעולם האמת לבית המדרש בגלגול כדי לענות אמן.....ה
- ב. גודל עניין הברכות ועניית אמן.....ה
- ג. הנפש עוברת בעולם העליון יסורים נוראים עד שמגיעה לגיהנם, יסורים של איוב שבעים שנה אין להם ערך כלל ליסורי הנפש שעה אחת בגיהנם.....ו
- ד. המסתכל בנשים נידון בגיהנם דאקרי בור.....ו
- ה. מי שלא נזהר בעצמו ולא היה ירא וחרד על דברי המקום ב"ה שלא יאכל ולא יעשה דבר, עד שיבדוק יפה יפה נקרא חוטא.....יב
- ו. שכר העונה אמן בעולם הזה שהשפע מגיע אליו בלי טורח.....טו
- ז. עניית אמן יהא שמיה רבה, מונע הפורעניות מלבוא לעולם.....טז
- ח. פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים.....יז
- ט. העונה אמן יהא שמיה רבא כראוי נפש רוח נשמה שלו מתעלים.....יח

- י. על ידי אמירת הקדיש הראשון של הבן העלו את הנפטר
להיכל גבוה מאד..... יח
- יא. מעשה ברוח אחד שנכנס בנערה מספר שער הגלגולים..... יט
- יב. מעשה ברוח שנכנס בבחור מספר שם הגדולים..... כב
- יג. בעניין הגלגול מספר חרדים..... כג
- יד. עניין הריגת בעלי חיים..... לד
- טו. עונשים הבאים על האדם מדה כנגד מדה..... לה
- טז. המזלול בנטיילת ידים מתגלגל במים..... לא
- יז. פרנס המתגאה על הצבור יתגלגל בדבורים..... לב
- יח. מי שנתגלגל באיזה דבר יש עמו שוטר אחד שמעניש אותו
באותו עונש הראוי לו או שמגלגלו באותו גלגול הראוי לו..... לב

פרק ט"ז

שתי נשמות של תלמידי חכמים שבאו מעולם האמת לבית המדרש בגלגול כדי לענות אמן

ידוע המעשה שהי' בצפת תובב"א, בימי ההרים הגדולים איתני עולם, יסודי ארץ מרן רבינו יוסף קארו ורבינו האר"י זכרונו לברכה זכר צדיק לברכה. למרן הבית יוסף היתה ישיבה בצפת, ולמדו בה כמאתים רבנים. בימים ההם החל להאיר אור זוהר שמשו של רבינו האר"י ז"ל.

אירע פעם אחת, שרבינו יוסף קארו **סיים מסכתא בישיבה שלו**. לכבוד הסיום הכין מרן כיבוד לכבוד המסובין. להפתעתו הרבה קם רבינו האר"י וביקש רשות לתת לו זכות המצוה של חלוקת הכיבוד. כמוכן, שמרן ז"ל אעפ"י שהדבר הי' מוזר בעיניו, בכל זאת מרוב אהבתו וחיבתו להאר"י, לא נמנע מלעשות רצונו, אבל הבין שאין הדבר פשוט. לכן שם לבו היטב לכל תנועות האר"י וראה, שבכל סיבוב שכיבד המסובין נמנע לכבד שני תלמידי חכמים שישבו בין המסובין. משראה מרן הבית יוסף שהדבר שונה ומשתלש לא יכל להבליג וקרא את האר"י ז"ל לחדר מיוחד, ושאלו פשר הדבר:

א. מה ראה לקום בכבודו ובעצמו להסתובב בין המסובים ולכבדם במיני מטעמים כדי שיעשו ברכה, שזה לכאורה אינו לפי כבודו.

ב. מדוע בעת הכיבוד נמנע זו הפעם השלישית מלכבד את שני התלמידי חכמים שישבו בין המסובים במטעמים כדי שיעשו ברכה.

גודל עניין הברכות ועניית אמן

האר"י ז"ל רצה לכתחילה להשתמט מלגלות מסתרו, אבל

כדי שלא לסרב לגדול החליט לומר לו את האמת כהווייתה.

פתח ואמר: ידע כב' מרן, ששני תלמידי חכמים אלו שישבו שם הם נשמות שבאו מעולם האמת לבית המדרש, להשלים מה שהי' חסר להם בהורדת השפע, עתה ע"י שמיעת הברכות ועניית אמן, שזהו השלמת תיקונם בהורדת השפע בעולם הזה, זוכים לעלות לשורשם בעולם העליון. לכן בקשתי לשמש בעצמי במצוה רמה זו, שהוא תיקון עולמות עליונים למעלה ותיקון נשמות למטה, הורדת השפע לחיים ולמתים לשלימות נפשם בקדושה ובטהרה.

כששמע מרן הבית יוסף זצ"ל דברי רבינו האר"י, נתמלא שמחה על קדושת הלימוד בישיבתו במלוא הערכה והערצה לרבינו האר"י החי זיע"א.

הנפש עוברת בעולם העליון יסורים נוראים עד שמגיעה לגיהנם, יסורים של איוב שבעים שנה אין להם ערך כלל ליסורי הנפש שעה אחת בגיהנם

אחר שכבר זכתה הנפש להיטהר מעונות החמורים שאין בכח בגיהנם לצרפם, לבסוף כשגומר תיקונו הנוראים שאי אפשר לתאר בשכל האנושי, מכניסים את הנשמה לגיהנם להיטהר מכל סיג ופסולת, כמו שכתב רבינו הרמב"ן ז"ל (בהקדמה לפירוש איוב), שאפילו יסורים של איוב שבעים שנה אין להם ערך כלל ליסורי הנפש שעה אחת בגיהנם, ויסורי איוב היו היותר קשים שבעולם, וכל שכן היסורים הקשים שבהיכלות ומדורין התחתונים של הגיהנם, שהבאנו (מברייתא דמעשה בראשית) האיך כל מדור קשה ששים פעם יותר ממדור הקודם לו.

המסתכל בנשים נידון בגיהנם דאקרי בור

והנה בגיהנם יש שבעה מדורין, ובכל מדור יש גם כן היכלות

בלי שיעור, כי כל אחד נענש לפי העבירה השייכת לזה המדור והיכל מגיהנם^א, כגון מי שמסתכל בנשים^ב אז נידון בגיהנם דאקרי בור, כמובא בזוהר הקדוש^ג וכמה נחשים ועקרבים עוקצין לו ומצערין לו, ושוברים עיניו ביסורים גדולים ומרים,

(א) עיין בזוהר תרומה דף ק"נ ע"ב, ועיין בספר חסד לאברהם מעין חמישי נהר ט'.

(ב) בתורה הקדושה אמר הא-ל יתברך שמו (דברים כג, ז) "ונשמרת מכל דבר רע", ודרשו חז"ל במסכת עבודה זרה (דף כ') שלא יסתכל אדם באשה נאה אפי' פנויה, ובאשת איש אפילו מבווערת, ומקשה בגמרא שם על ר' שמעון בן גמליאל ור' עקיבא שראו כותית נאה וברכו ברוך שככה לו בעולמו, הלא אסור לאסתכלי באשה, ומשני הגמרא קרן זוית הוה. ופירש רש"י ז"ל דאינו רואה אותה מרחוק שיעצים עיניו עכ"ל. ואם כן הרי מפורש להדיא דאם אדם רואה אשה מרחוק צריך שיעצים עיניו, והרי"ף והרא"ש מביאים גמרא זו להלכה.

וראה בתוספות בעבודה זרה (שם) כתב בד"ה שלא יהרהר חז"ל: האי קרא ד"ונשמרת" דרשה גמורה היא, ולא אסמכתא. וכן פירש"י ז"ל במסכת כתובות (מ"ו) ד"ה ונשמרת חז"ל: וכל מקום שנאמר "השמר" "פן" ו"אל" אינו אלא לא תעשה, עכ"ל. הרי להדיא שהיא ל"ת גמורה, ואתינן עלה שעל פי דעת תורה הקדושה, אם אדם רואה אשה הולכת צריך להעצים עיניו, ואם לא עובר בלא תעשה כנ"ל.

וכן כתב הרמב"ם ז"ל (פכ"א מהלכות איסורי ביאה הלכה כ') חז"ל: ואסור לאדם לקרוץ בידי וברגליו או לרמו בעיניו לאחת מן העריות או לשחוק עמה או להקל ראש, ואפילו להריח בבשמים שעליה או "להביט ביפיה" אסור וכו', עכ"ל.

וכן כתב שם הרמב"ם בהלכה הנ"ל, חז"ל: והמסתכל אפילו באצבע קטנה של אשה, ונתכוון ליהנות, כמו שמסתכל במקום התורף, ואפילו לשמוע קול ערוה או לראות שיערה אסור עכ"ל.

(ג) פרשת פקודי דף רס"ג ע"א, ועיין גם כן בארוכה זוהר חדש רות (דף ע"ט ע"ב ואילך).

ולא נאבד שום הסתכלות⁷ רע, באם שגבה לבו ועיניו והסתכל במקום שלא הותר להסתכל⁸, בנשים זרות וכל מקומות ובכל הדברים המביאים לדבר עבירה חס ושלום, כאמרם ז"ל⁹ הרהורי עבירה קשו מעבירה¹⁰.

ג) המסתכל הוי מומר לדבר אחד ומתגלגל בעוף הנקרא ראה - כתוב בקהלת (סימן א' פסוק ח'), לא תשבע עין לראות, כי המסתכל בעריות איסור כבד הוא עובר, וגדול עונו מנשוא, פוק חוי מאי דהוה לגחזי, רח"ל, ועוד כתב רבינו יונה דהוי מומר לדבר אחד חס ושלום, וכתב רבינו האריז"ל דמתגלגל בעוף הנקרא ראה, ובעל שבת מוסר הביא מהמקובלים, אף על פי כשאדם מתגלגל בצורת אדם הוא אינו יודע בגלגולו הראשון, אבל כשמתגלגל בצורת בהמה חיה ועוף הוא יודע בגלגולו הראשון, ומיצר ומצטער איך ירד משמים מצורת אדם לצורת בהמה ע"י עוונותיו רח"ל.

ד) פגם ההסתכלות מוטבע אחר כך בבנים - כתב במדבר קדמות בשם מהרח"ו ז"ל: בספרו עץ הדעת טוב ורע מכתבת יד קדשו, על הפסוק "אל תפנו אל האלילים", אל תפנו שלא להסתכל בנשים, כמו שדרשו בזה"ק שאם יסתכלו, יולידו אחר כך אפילו בנשיהם בנים לעבודה זרה, וזה אמרו "ואלהי מסכה לא תעשו לכם", עכ"ד. ושוב ראיתי שהם דברי זוה"ק עצמו בפרשת קדושים (פ"ד ע"א, עיין שם). ואפשר לרמוז בזה כי בנים זרים ילדו סופי תיבות גימטריא צ"ו, שהוא עבודה זרה, ומכתב יד ראיתי בשם מהר"י צמח ז"ל שהתיבות כי בנים זרים ילדו ראשי תיבות **כזבי, עכ"ל**.

המסתכל בנשים יצויר בשכלו צורה ההיא - המסתכל בנשים ובעריות אף אם לא יחשוב לעבור עבירה ח"ו אבל סוף סוף יצויר בשכלו צורה ההוא ויפגום הנפש מזה (חסד לאברהם שם נהר ל"ג).

ו) יומא דף כ"ט ע"א.

ה) **הסתכלות לשם הנאה נותנת כח בקליפה** - וצפונך תמלא בטנם (תהלים י"ז י"ד). שיש למנוע מלהסתכל בדברים הגשמיים

ויש בגיהנם מדורין לדון האדם עד כמה התענג בזה העבירה, אם במזיד שהזיד לעשות איזה עבירה חס ושלום, או להסתכל^ל, או בדרך מסחר, שאמרו רז"ל^ט המרצה מעות לאשה מידו לידה כדי להסתכל בה, אפילו יש בידו תורה

הטובים [נ"א בעביים] ומכל שכן להסתכל בנשים יפות, שהוא מסתכל בעבור חמדתו, ונמצא בזה הראיה עובד את עצמו וזהו כעובד עבודה זרה, ומוזה ההרהור [נ"א הדבר] בא לו חס ושלום עבירה בלילה ונותן כח בקליפה [ח"ו], ונתעברה ממנו. וזהו וצפונך, מה שאתה צופה בעבורך, דהיינו על אשה ביפיה [או על דברים גשמיים, וזהו נקרא צפונך], שאינך מסתכל אלא בעבורך [נ"א בגשמיותו ובעבור גשמיותו], ובזה הראיה נותן כח בהם.

ועוד, אם יעשה זה קודם שיוליד בן יהיה זה הבן שרשו בכחם, ע"ד מ"ש האר"י ז"ל (שער המצות פרשת יתרו, לקו"ת ושער הפסוקים פ' וירא) כבד את אביך, לרבות אחיך הגדול (כתובות ק"ג ע"א), והטעם [כין] באח הגדול הוא כמו ענף הגדול שבאילן, וענף עצמו יוציא עוד ענף אחד, נמצא זה הענף יש לו יניקה מן הענף הראשון, כן אח הקטן יש לו יניקה מאח הגדול. לפי זה, אם ניתן כח מעיקרא בקליפה, ואח"כ נולד לו בן, אזי בזה הבן הוי כמו הענפים [נ"א הענף הקטן] הנ"ל, שעיקר הכח הוא בהם. והבן הוא כמו יתרון, וזהו והניחו יתרם לעולליהם (תהלים י"ז י"ד), (צוואת הריב"ש).

ו) **אף על המותר יגדור עצמו** - בספר החינוך (מצוה קפ"ח) דיני העריות האסורות וז"ל: אנחנו עכשיו אין לנו לפרוץ אפילו גדר קטן בענינים אלו כלל אלא לשמור כל הרחקות שהודיענו ז"ל ובפרט במה שלא הזכירו הם יש על כל אחד ואחד לעשות כפי אשר ימצא את גופו מוכן, כמו שאמרנו, שאם הוא מוצא את עצמו שצריך גדר אף על המותר, יגדור עצמו. כמו שמצינו אחד מהחכמים שאמר הזהרו בי מפני בתי, ואף על פי כן שמותר לאדם להתיחד עם בתו כמו שנכתוב בעזרת השם, לפי שענין זה קשה מאוד ויצר הרע חזק בו על כן צריך כל אדם להזהר בשמירה, ואם

ומעשים טובים כמשה רבינו לא ינקה מדינה של גיהנם, עד כאן, כי בשמים הכל נחקק ונמדד במדידה נכונה בלי להוסיף ובלי לחסר, וככה ביתר עבירות.

יחשוב האיש בפגעו באשה נאה כי גיהנם פתוח בין ריסי עיני וכאש תמיד תוקד כל הקרב אלי' ויחזיר כל מחשבותיו אל הדברים האלה לא תהי' לו לפוקה, עכ"ל.

כל מקום שאתה מוצא גדר... אתה מוצא קדושה

בספר נועם המצות (מצוה קפ"ח) כתב וז"ל: הטעם שהפליגה והרעישה התורה הקדושה בעון עריות כל כך, יען כי באמת העון החמור הזה הוא גרם וסיבה לכל השלשה עבירות הגדולות והחמורות שמחוייבים למסור נפש עליהם, ע"ז ג"ע שפ"ד. ועיין בשו"ע אה"ע"ז (סי' כ"א ס"א) וז"ל, צריך אדם להתרחק מהנשים "מאוד מאוד", עכ"ל של הס' נועם המצוות. ועיין ברש"י פ' קדושים על הפ' קדושים תהיו וז"ל: הוו פרושים מן העריות ומן העבירה שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה עכ"ל.

ט) ברכות דף ס"א ע"א. עירובין דף י"ח ע"ב.

האינו נזהר זה בכלל חילול השם

ז) ברמב"ם הל' יסודי התורה (פ"ה ה"ז) כתב וז"ל: ומנין שאפילו במקום סכנת נפשות אין עוברין על אחת משלש עבירות אלו שנאמר ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך וכו'.

ובהלכה ט' כתב: מי שנתן עיניו באשה וחלה ונטה למות ואמרו הרופאים וכו' ימות ואל תבעל לו, אפילו היתה פנוי, ואפילו לדבר עמה מאחורי הגדר, אין מורין לו בכך וימות ולא יורו לדבר עמה מאחורי הגדר שלא יהיו בנות ישראל הפקר ויבואו בדברים אלו לפרוץ בעריות.

עוד כתב שם (הלכה י"א) וז"ל: ויש דברים אחרים שהן בכלל חילול השם והוא שיעשה אותם אדם גדול ומפורסם בחסידות דברים שהבריות מרננים אחריו בשבילם, ואע"פ שאינן עבירות הרי זה חילל את השם וכו', הכל לפי גדלו של חכם צריך שידקדק על עצמו ויעשה לפנים משורת הדין.

ולפעמים חס ושלום הצער והעניות הביאו אותו לידי זה, ודנים אותו על זה בשמים עד כמה היה הגרם בזה הצער והעניות, ועד כמה היה יכול להושיע לעצמו הגם בעניות וכדומה. כי כל עבירה על כל פנים צריכה מירוק גדול^ל בלי ויתור כלל אם לא שב בתשובה, כי אין הקדוש ברוך הוא מוותר כלום, אפילו על הקלה שבקלות, כי כל עבירה עושה חלודה בנפש, אפילו שוגג עושה זוהמא ומתלבשת הנפש בזה.

(יא) **חורבן בית המקדש היה עבור פגם העינים** - לא נחרב בית המקדש ולא גלו ישראל בין "עין" אומות, אלא בעבור פגם העינים, כמו שאמר ישעי' הנביא (פרק ג' פסוק ט"ז): "ומשקרות עינים הלוך וטפוף", ולכן העונש בישעי' (פרק כ"ט): "הוי אריאל אריאל" (בפסוק יוד): "כי נסך עליכם ה' רוח תרדמה ויעצם את עינכם" רח"ל, ומתנחמים בתקון העינים כמו שנאמר על ידי אותו הנביא (ישעי' נב, ח): "כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון", (טוב עין).

הסתכלות בנשים הוא איסור דאורייתא - תדע ידיד שרבים המון עם חושבים כי זה ענין חסידות בעלמא, ואינם נוהרים מהסתכלות בנשים, אך תדע ידיד שזה אסור גמור מדאורייתא, והמקילים בזה אוי לנפשם, כי גמלו רעה לעצמם, מקרא מלא דבר הכתוב ואנו משלשים אותו בכל יום: "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם", ואמרו בגמרא מאי דכתיב "טוב מראה עינים מהלך נפש" - טוב מראה עינים באשה יותר מגופו של מעשה, ופירש רש"י ז"ל: טוב ליצה"ר להחטיא את בני האדם במראה עינים יותר מגופו של מעשה.

סגולה לבל יכשל - ההולך ברחוב ומפחד לבל ייכשל בראיית נשים, סגולה לזה יאמר: "הן אראלים צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון".

**מי שלא נזהר בעצמו ולא היה ירא וחרד על דברי המקום
ב"ה שלא יאכל ולא יעשה דבר, עד שיבדוק יפה יפה נקרא
חוטא**

כאשר תראה מדברי הרמב"ן ז"ל³ וזה לשונו: ועל העלם
דבר, כיצד, הרי שאכל חלב בשוגג³ נקרא חוטא, שכן

(יב) בספר שער הגמול.

(ג) בחתם סופר על התורה (שמיני ד"ה ולא תטמאו) כתב,
שהאוכל נבילות וטריפות נשמתו מסתלקת ונשאר מת בחייו
ונקרא רשע, ואפשר דמשום זה נקרא [הסכין של שחיטה] "חלי"ף
שמחליף מחיים ל...

בוזה"ק פרשת שמיני (דף מב). כתב, ר' יצחק אמר כל מאן
דאסתאב בהו (במאכלות אסורות) כאילו פלח לעבודה זרה דאיהו
תועבת ד'. עיין שם. ואפשר דמהאי טעמא כינה הכתוב בעזרא
סכין שחיטה בשם חלי"ף לרמוז על זוהר הקדוש הלזה הנגרם
חלילה על ידי החלי"ף, ואותיות דדין כאותיות דדין, פל"ח לע"ז
חל"ף (סוד ליראיו ח"ב).

ועוד יש לומר על פי מה שכתוב בזוהר הקדוש וישב (קצא).
דכאשר נכשלין במאכלות אסורות נחלף צלם האדם, וז"ל: כד בר
נש לא אזיל בארחוי דאורייתא האי דיוקנא קדישא אתחלף לי,
וכדין חיות ברא ועופי דשמיא יכלין לשלטאה עליה, בגין דאתחלף
לי האי דיוקנא קדישא וכו' תא חזי יחזקאל נטר פומי' ממאכלי
דאיסורי דכתיב ולא בא בפי בשר פיגול זכה ואקרי בן אדם וכו'
עד כאן. ולזה מרמו החל"ף על פי זוה"ק דאתחלף דיוקנא דילי'
(שם).

ועוד יש לומר על פי זוהר הקדוש משפטים (קכ"ה ע"ג-ב)
דהאוכל מאכלות אסורות נעשה פניו כפני חי' וצולמא דבר נש
איסתלק מיניה. וזהו מרמו בחל"ף כי חל"ף ר"ת פני חיה ל'ו
(שם).

בס' משפטי אמת (פרק ל'), כתב שבענין חל"ף נראה לי דבא
לרמוז על מה שכתב בספר הקדוש ליקוטי אמרים (לבעל התניא
צוק"ל פרק ח') דמי שאכל מאכלות אסורות אפילו איסור דרבנן

קראתו התורה בכל מקום, ומהו חטאו, שלא נזהר בעצמו ולא היה ירא וחרד על דברי המקום ב"ה שלא יאכל ולא יעשה דבר, עד שיבדוק יפה יפה" ויתגלה לו הדבר שהוא מותר וראוי

ובשווג, דברי תורה ותפלה שעשה אין עולים למעלה כי החיות שע"י האכילה נתלבש בהקליפה, ע"ש. וחלף ר"ת חיותו ליקליפות פ'נתה.

אשר איננו ירא לבו לא יבין לדקדק בבדיקת הסכין - ונסיים
 בדברי רבינו יונה (בשערי תשובה שער ג' אות צ"ו) וז"ל: רבים מן המומחים רחקו לבם מיראת חטא, ואשר איננו ירא לבו לא יבין לדקדק בבדיקת הסכין, כי צריך לכוין לבו במאד מאד בבדיקתו, הלא תראה כי יבדוק אדם פעמיים ושלש ולא ירגיש בפגימה דקה ואח"כ ימצאנה כי הכין לבו באחרונה, ובחינות חוש המישוש כפי כוונת הלב, מלבד כי יפשע גבר מבלי יראה בבדיקת הסימנים ויתר דרכים וצדדין, (עכ"ל). (וכלשון זה בצוואת מהר"ש אבוהב בשם מהרי"ק ז"ל. ולשון הרב"י העתיק גם במעדני יו"ט חולין ח"י. ובשו"ע יור"ד (סי' ח"י סעי' י"ז), ובשמלה חדשה (סי' ח"י אר' ז').

יד) בספר "ליקוטי מהר"ן" (ח"א סי' ל") כתב שעיקר חסרון הפרנסה שנתמעט בדורות הללו אין זה אלא על ידי השוחטים שאינם מהוגנים, ולכן לא רצה רביז"ל שאנשיו יהיו שוחטים, אבל פעם התבטא ואמר, עם כל זאת, איפה שיהיה שוחט רציתי שיהיה מאנשיי, כי הם יראים ושלמים, ובאמת ראו אצל אנ"ש שהיה ביניהם שוחט הגונים יראי ה', שאף פעם לא הלכו לשחוט בלי טבילת מקוה, וכן קודם מלאכת השחיטה התבודדו הרבה מאד עמו יתברך, והווילו דמעות כמים, שלא יצא תקלה מידיהם, וכן בעת השחיטה שחטו עם בגד עליון ועם אבנט, והיו מלוהבים מאד מאד, כי אז בעת השחיטה מעלין את הנפש לשורשה, וזה אחריות גדולה עד מאד, וידוע אשר הבעל שם טוב הקדוש זי"ע אמר, שהסי'מ לקח עצמו העיקר על השוחטים, כי כשאומרים נבילות וטריפות כבר הנפש אי אפשר לה לקבל אמונה, ולכן צריכים להזהר בעיתים הללו מאד איפה שקונים בשר, ומוכרחים להכיר את השוחט, כי בנקל להכשל באכילת נבילות וטריפות, ולא בחינם שכל כך הרבה בני הנעורים יוצאים לתרבות רעה

לו לפי גזרותיו של הקב"ה. ועל דרך הזו הוא טעם חטא השגגה בכל התורה. ועוד, שכל דבר האסור מלכלך הנפש ומטמא אותה, דכתיב (ויקרא יא, מג): "ונטמתם בס", לפיכך נקרא שוגג חוטא.

אף על פי כן אין השוגג ראוי להענש על שגגתו בגיהנם ובבאר שחת, אלא שהוא צריך מירוק אותו עון ולהתקדש ולהטהר ממנו, כדי שיהא ראוי למעלה ההוגנת למעשיו הטובים בעולם הבא.

לפיכך חס הקב"ה על עמו ועל חסידיו ונתן להם הקרבנות להתכפר בהן השגגות^{טו}. וכשאין בית המקדש קיים, משלח עליהם יסורין למרק מהן אותן שגגות ולהתכפר ביסורין, כדי להיותן נקיים לעולם הבא. כשם שהקרבנות אהבה וחמלה על ישראל ולקרבו תחת כנפי השכינה, שנאמר: עולת תמיד לדורותיכם פתח אהל מועד לפניו ה' אשר אועד לכם שמה (שמות כט, מב), ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי (שם, מג), ושכנתי בתוך בני ישראל והייתי להם לאלקים (שם, מה), וידעו כי אני ה' אלקיהם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לשכני בתוכם (שם, מו), כך יסורין הללו אהבה וחמלה על האדם. אבל מכל מקום אפילו יסורין לכפרה ולמירוק חטא הן באים, (עכ"ל).

אפילו שבאים מבתי חרדים ויראים, כי בבית לא מדקדקים מאיפה קונים את הבשר, ואכילת נבילות וטריפות מטמטמת את הלב ומקרר אתה אמונה הקדושה, ולא בחינם שבארץ ישראל הצליחו הערב רב להעביר מיליונים נשמות ישראל על הדת רחמנא ליצלן, כי פיטמו אותם בנבילות וטריפות, בשר החזיר השפן והגמל כידוע, אשרי מי שנוהר לאכול בשר רק משוחט ירא ה' שמכירו אישית.

(ח) כל השוגגין צריכים כפרה (וזהו כל ענין קרבן חטאת וכו') - פרש"י ריש מס' שבועות (ד"ה תולה). פרש"י נח ט, ה.

שכר העונה אמן בעולם הזה שהשפע מגיע אליו בלי טורח

בימי הרב בן איש חי זצ"ל, אירע מעשה בבאגדאד, ששני אנשים שמלאכתם היתה לקנות בגדים ודברים ישנים, שמעו שיש אצל משפחה אחת (נכרית), לקנות חפצים ישנים. התוועדו ביניהם והלכו יחד לקנותם. בדרך עברו על ידי בית הכנסת שהי' חסר להם עשירי למנין עבור קדיש. אחד מהם השיב שאין לו זמן וממהר ללכת למקום המיועד, ונפרד מחבירו. השני שם בטחונו בה' ואמר מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה, ונכנס להשלים המנין, ענה אמנים לקדיש ויצא גם הוא לאותו מקום. בהגיעו שמה, ראה שחבירו כבר קנה את כל החפצים, זולת כמה סמרטוטים פחותי ערך, ומרוב שהיו בלויים לא חפץ חבירו לקנותם בשום אופן מפני טורח המשא. בראותו כך, בכדי שלא ילך בידים ריקניות, קנה את כל הסמרטוטים ונשא אותם על שכמו לביתו.

כשמשמש הסמרטוטים, מצא ביניהם כר אחד בלוי, פתח את הכר כדי להשתמש בהנוצות ומצא בתוכו מרגלית. הלך אצל סוחר מרגליות, שהעריך את המרגלית בחמשים זהובים ונתן לו את הסכום במזומן. קרא הסוחר על עצמו את הפסוק "לא העדיף המרבה והממעט לא החסיר".

בבואו לביתו, כששמעה אשתו שהסוחר נתן עבור המרגלית חמשים זהובים במזומן, התחילה לדבר על לב בעלה, שילך לערער, ויקח את המרגלית בחזרה. החסיד לא ידע מה לעשות, והי' בין הפטיש והסדן ומצפונו געש, באמרו מה שעשה עשוי ואינו חפץ לשנות בדיבורו, אך מרוב הפצרות אשתו החליט לשאול בעצת הרב בן איש חי ע"ה. כששמע הרב את כל המעשה, ענה ואמר: **אתה ענית אמן על חצי קדיש שהם חמשה אמנים, וחז"ל אמרו ששכר אמן בעוה"ז הוא עשרה**

זהובים^{טו}, וחמש פעמים עשר הוא חמשים, הרי נתנו לך חמשים זהובים במזומן בעוה"ז, והקרן קיימת לך לעוה"ב. החסיד יצא שמח ומרוצה.

למדנו מכאן כמה גדול שכר העונה אמן שיורד לו השפע ברכה בלי טורח.^{טז}

עניית אמן יהא שמיה רבה, מונע הפורעניות מלבוא לעולם בספר מרכבת שלמה לרי' ישמעאל כהן גדול^{יז} מובא ענין נורא, וז"ל:

טז) כפי הנראה כוונתו לש"ס חולין (דף פ"ז ע"א), דשכר ברכה אחת (שעונה אחרי' אמן - פירש"י שם ד"ה ארבעים זהובים) הוא עשרה זהובים.

יז) ועיין בספר מעשה רוקח בפ"ח מהלכות תפילה, ובברכ"י סי' תק"מ, להשתדל ולרוץ כדי לשמוע קדיש.

מי יתן והי', שישתדלו על עניית אמנים וקדישים כמו על ריוח איזה פרוטות, על כגון זה נאמר אם תבקשנה ככסף אז תבין יראת ה'. פגם שיחה בעת אמירת קדיש אמן יהש"ר ושאר ברכות נחקק באדם וניכר בו אפילו לאחר פטירתו

בספר חסידים כתוב, מעשה בחסיד אחד שראה לחסיד אחר כמותו ופניו מוריקות, א"ל, למה פניך מוריקות? א"ל, מפני שהייתי מדבר בשעה שהשליח ציבור הי' אומר ויכולו ובברכת מגן אבות. וביתגדל!

בספר מטה משה (סי' תי"א) הביא בשם מדרש, כי חכם אחד נראה לתלמידו בחלום. ראה התלמיד שהי' כתם במצחו של החכם, א"ל, מפני מה אירע לך כך? א"ל, מפני שלא הייתי נוהר מלדבר כשהחזן הי' אומר קדיש.

ואפילו להרהר בדברי תורה אסור בשעה שהחזן אומר קדיש, מפני שצריך לכוין הרבה בעניית הקדיש. יח) דף ג' ע"א בסופו.

אמר ה' ישמעאל שח לי ססגיא"ל שר הפנים, ידידי שב בחיקי ואגיד לך מה תהא על ישראל. וישבתי בחיקו והי' בוכה והי' דמעות יורדות מעיניו ונופלות עלי. אמרתי לו: הדר זיוי מפני מה אתה בוכה? אמר לי, ידידי, בא ואכניסך ואראך מה גנוז לישראל עם הקודש. תפסני בידו והכנסני לחדרי חדרים ולגנזי גנזים ולאוצרות ונטל את הפנקסין, הראני אגדות כתובות צרות משונות זו מזו. אמרתי לו: הללו למי הן? אמר לי: לישראל. אמרתי לו: יכולין ישראל לעמוד בהן? אמר לי: בא למחר ואודיעך צרות משונות מאלו. למחר הכניסני לבית גנזי גנזין ולחדרי חדרים והראני צרות משונות מן הראשונות וקשות, אשר למות למות, ואשר לחרב לחרב, ואשר לרעב לרעב, ואשר לשבי לשבי. אמרתי לו: הדר זיוי כל כך חטאו ישראל? אמר לי: **בכל יום מתחדשות גזירות קשות מאלו, וכיון שנכנסו לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין יהש"ר אין אנו מניחין אותן לצאת מחדרי חדרים**, (עכ"ל).

פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים

בזוהר סוף פרשת וילך מובא, וז"ל^ט: **כאשר ישראל למטה משמרין לענות אמן ולכוין לבבם כמו שצריך, כמה פתחים של ברכות נפתח להם למעלה**, כמה טובות נמצא בכל העולמות, כמה שמחה למעלה. מה שכר להם לישראל שגורמים זה, שכר להם בעולם הזה ובעולם הבא. בעולם הזה, בשעה שדוחקין להם לישראל, ומתפללים תפלה לפני בוראם, הקול מכריז בכל העולמות **"פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים"**, אל תקרי **אמונים אלא אמנים**. פתחו שערים - כמו שישראל פותחין להם שערי הברכות, כך עכשיו פתחו

(ט) מתורגם ללה"ק.

שערים ותתקבל תפלתם מאלו שדוחקין להם בעולם הזה. ובעולם הבא מה שכרם, כאשר יוצא האדם מן העולם הזה וכו', נשמתו עולה ומכריזים לפניו פתחו שערים לפניו, כמו שהוא הי' פותח שערים כל ימיו כשהי' שומר אמונים, עד כאן.² ועיי"ש עוד מה גודל העונש של מי שאינו נזהר בעניית אמן.

העונה אמן יהא שמייה רבא כראוי נפש רוח נשמה שלו מתעלים

מזוה"ק משמע^{כא}, שעל ידי שמכוון האדם לענות אמן, יהש"ר בכוונה ובכח האיברים, וגם כן בקול רם, מתעלה בזה בבחינת מחשבה דיבור ומעשה, ונפשו, רוחו ונשמתו מתעלים, לבל יצטרך לירד לשאול חס ושלוש, ואם יצטרך לירד לשאול חס ושלוש, לא ישתיר שם, רק יעלה מיד. זהו שכרו של אמן יהא שמי' רבא.

על ידי אמירת הקדיש הראשון של הבן העלו את הנפטר להיכל גבוה מאד

להבין קצת ענינו של קדיש ואמירת אמן, איך שזה פועל להנשמה בעולם העליון, מובא דבר נפלא ונורא^{כב} מהרב הקדוש מצאנו זי"ע: לאחר פטירת אביו רבי ארי לייביש מטארניגראד, אמר: חיפשתי את אבי בגן עדן בהיכל שחשבתי ששם אמצאנו לפי מדרגתו, אך לא מצאתיהו, ולבסוף מצאתיו בהיכל גבוה מאוד. שאלתי לאבי: האיך הגעת עד כה. השיב אבי: על ידי הקדיש הראשון שאמרת העלוני עד פה.

(כ) ועיין שם עוד.

(כא) פ' פנחס דף ר"ב.

(כב) בספר י"ג אורות (עמוד פ"ז).

סיפורים נוראים - מספר שער הגלגולים

מעשה ברוח אחד שנכנס בנערה מספר שער הגלגולים

אמר שמואל וויטאל, היום אביעה חידות ממה שאירע לי במצרים יבנה עירינו אמן, ממעשה שאירע לאסתר בת הר' יהודה וויסיר, יבנה ציון ועריה, שנפגעה ונשארה בפגיעותה ובכאב לב יותר משני חדשים אחר שנשאת, ואחר כך יום אחד הפצירו בי שאלך ואבקר אותה והלכתי לבקר אותה ומצאתיה כמשפט הנפגעים, ונסתפקתי אם הוא מזיק או שד או רוח רעה של ישראל ויעצתי אותם להביא פליל אחד מן הגוים שיבקר אותה, וכן עשו, ובאמצע העניין דיבר המזיק אשר בקרבה בקול רם ואמר שהוא גוי ונכנס בה לתאותו בה, ובכלל דבריו אמר כי הוא הכה אותי הכאה קטנה בשוקי אשר בעבור זה נכאבתי בשוקי כדי שלא אוכל ללכת לרפא אותה ואחר כך טרח עליה הפליל הגוי ואמר שכבר חבש את המזיק בצלוחית אחת קטנה וטמן אותה בארץ כדרכו לעשות עמהם ואחר כך פתע פתאום:

והנה קול אחד צועק מפי הנערה ומדבר ואמר, הן אני נשארתי לבדי יחידי בגוף הנערה הזאת ואני רוח יהודי אחד ולכן תמהרו ותקראו לי להחכם רבי שמואל וויטאל יבנה ציון ועריה כדי שירפאני ויוציאני מזה, ותיכף קראו אותי והוכרחת לי לילך אצלה מפני הכבוד הבאים ובשעה שנכנסתי אצלה לא נתאמת לי עדיין אם הוא רוח יהודי או שד או מזיק וישבתי בצדה והיא מוטלת כאבן דומם מכוסת בשמיכה לבינה אחת, ועל הספק אמרתי שלום על ישראל ותיכף נתנענע שפתי הנערה, והשיבה לי: ברוך הבא שלום עליכם ברכה וטובה. אמרתי לו: יהודי אתה? והשיב לי: הן, אמרתי לו: אם יהודי אתה אמור שמע ישראל, אמר שמע ישראל וגומר.

ואז התחלתי לדבר עמו והיה משיב לי כהוגן כל מה שאני

שואל ממנו, עד ששאלתי לו מי הוא ומי אביו ומאיזה ארץ הוא ואימתי מת והיכן נקבר וכמה שנים חי ומה היה ענשו ומה הוא חטאתו ומי הוא המגולגל כאן אם הנפש או הרוח ומי הוא פקיד עליו ואם הוא יושב יחידי כאן או אם יש עמו שומר אותו, ועל הכל השיב לי כהוגן וכשורה אין בהם נפתל או עקש בדבריו, מבלתי שהוצרכתי לגזור עליו בגזירה כשאר הרוחות כידוע דרכם לכל יודעי מדע, אחר כך שאלתיו ועתה מה אתה רוצה, והשיב לי שאתקן אותו ואוציא אותו מן הגוף הזה בחכמתי הגדולה שהוא מכיר אותי ממה שמכריזים עלי בשמים. אמרתי לו: אם כן כיצד נשתבחת. ואמרתי אני הכתי להחכם רבי שמואל בשוקו כדי שלא יבוא עוד אצלי, השיב לי, אינו הוא חס וחלילה, כי אם אותו הגוי שהיה מזיק עמי. ואמר שהכה אותי, ושקר וכזב וכדי להשתבח בעצמו אמר כך. אבל אין לו יכולת חס וחלילה ליגע בי. אמרתי לו: אם כן למה באת אלי בחלום הלילה בליל שלישי ליל י"ז בתמוז וציערת אותי? והשיב לי אמת כי אני הוא באתי אבל המצער אותך היה אותו המזיק הגוי ואני לא חטאתי לך כלל. אמרתי לו: ואתה למה באת עמו? והשיב לי כדי לבקש עמך תיקון. סוף סוף אמרתי לו: עתה מה אתה רוצה והשיב רצוני שתתקן את נפשי ואת רוחי ותוציאנו מן הגוף הזה. אמרתי לו: כן אעשה למחר.

חזר ואמר לי ולמה תעכב שתי רוחות בצער כזה רוחי ורוח הנערה הזאת ויש לאל ידך לעשות וחלה פני מאד, סוף השבעתיו שבועה חמורה שלא יכזב ויצא ויחזור ויכנס בה וגם שלא יזיק ביציאתו לא לנערה עצמה ולא למשפחתה ולא לעומדים שם בעת יציאתו מן הגוף ולא לשום אחד מישראל וגם שלא ישב עוד פה מצרים אלא תיכף ומיד ילך לדרכו לגיהנם להתרפאות שם ומלבד זה גזרתי עליו כל הנזכר לעיל בחרם ובנדוי וכולהו. ואחר כך אמרתי לו שיתן לנו אות אמת ביציאתו ושיאמר שלום עליכם ביציאתו, וכן עשה וכן דיבר

גימל פעמים.

ואחר כך קראתי לעשרה תלמידי חכמים שימצאו שם והתחלתי לדפוק בדפק שלו הימין וכוונתי בפסוק הפקד עליו רשע ושטן יעמד על ימינו ככתוב אצלי באורך וגם בכוונות אחרות ידועות אצלי לתקן נפשו ורוחו ואחר כך נענע בשפתיו ואמר עמנו בקול רם בתחילה מזמור יענך השם ביום צרה כלו, ומזמור ויהי נועם וגומר יושב בסתר עליון וגומר אנא בכוח וכולהו כולו וכוונתי בשם קר"ע שט"ן, ואחר כך מזמור בקראי ענני אלוקי צדקי וגומר, ואחר כך תפלה זאת.

בשם האל המיוחד גדול אתה וגדול שמך בגבורה אנא השם הנכבד והנורא המהודר והמפואר והמקודש המרומם והמבורך הבוהן והחוקר המיושר והנשגב הנעלם והמכוסה המתקף בע"ב שמות, האחד המיוחד הצח והטהור השומע זעקות המקבל תפלות העונה בצרות הט אזנך אל תפלתי ואל תחנתי ואל בקשתי שאני מתפלל לפניך ושואל ממך ואתה תשמע מן השמים מכון שבתך וקבל ברחמים וברצון רוח זה העומד לפנינו המגולגל בנערה הזאת הנקראת פלונית בת פלונית, הנקרא שמו פלוני בן פלונית וקבל תפלתנו שאנו מתפללין עליו לתקן נפשו ורוחו ולהוציאו מן הגלגול הזה ולהכניסו אחר כך בדינה של גיהנם ולמלט נפשו ורוחו מיד כף הקלע של המזיקים ומן הצער שהוא בו ויתחשב גלגול זה ובשת זה שנתבייש בו לכפרת כל עונותיו וחטאתיו ופשעיו ויהיו דברינו אלה דברי סניגוריא לפניך על הנפש והרוח הזה ויגולו רחמך על מדותיך עליו בזכרנו לפניך י"ג מדות של רחמים אל מלך יושב על כסא רחמים וגומר ויעבור השם וגומר ובעת אמור השם השם אל רחום וחנון יתקע בשופר כמנהג כל הסליחות, ואחר כך יאמר י"ג מדות של מיכה הנביא מי אל כמוך וגומר ואחר כך יאמר הפסוק דברי עונות גברו מני וגומר, ופסוק אשרי תבחר ותקרב ישכון חציריך וגומר ופסוק

וירדו כל עבדיך אלה אלי וגומר ויאמר פסוק זה גימל פעמים ואחר כך יאמר, צא, צא, צא, ויכוין הכוונות אשר בפסוק זה ככתוב אצלי ותיכף בהיותי מסיים מלת צא גימל פעמים הקים רגל השמאלית של הנערה למעלה בפני כל העם ויצא מאצבע קטנה של רגלה וצעק בקול גדול ואמר עליכם שלום גימל פעמים, והשבתי לו לך לשלום לך לשלום גימל פעמים ותיכף ומיד ישבה הנערה ופתחה עיניה, והביטה בי ונתביישה ממני ואמרה מה אלו האנשים עושים כי לא ידעה מאומה מכל מה שעשינו ונשקה ידי ואכלה ושתתה.

וזה נעשה על ידי יום ה' כ"ו לתמוז שנת התכ"ו ליצירה פה מצרים יבנה עירינו אמן
 וכתבתי זאת למזכרת לבאים אחרינו למען ידעו כי יש אלקים בישראל
 הצעיר שמואל וויטאל ס"ט

מעשה ברוח שנכנס בבחור מספר שם הגדולים

מעשה שנדפס בספר זרע קודש והוא מבעל מחבר ספר ויקהל משה והספר הנזכר לעיל אינו כעת תחת ידי, והעתקתי מספר שם הגדולים במערכת הספרים אות ו' ס"ק כ"ב. וזה לשונו שם :

מעשה נורא מאוד מרוח שהיה בבחור אחד בקהילה קדישא ניקלשבורג ונאספו כמה רבנים, והרב מו"ה משה הנזכר הוציאו בתנאי שיקבל עליו כמה סיגופים לכפר עון אותו הרוח והם דברים קשים, ואחר ימים בא הרוח בפרסום בפני כל הקהל בדמות חתול שחור שאג ישאג שלא התירו לו חרמות שהחרימו אותו שיצא והוא יצא ולא התירו החרמות, ולכן בלכתו מאושא לשפרעם פגעו בו כתות של מלאכי חבלה הממונים על מי שהם בחרם להמם ולאבדם וציערוהו לרוח מאד, ואז עשו לו התרות חרמות והלך. וכתבתי זה מהרשום בזכרוני שאין בידי עתה הספר הנזכר, להודיע לבני אדם כמה תמרור לפורענות מוכן אל העובר על החרם. ואם ראה תראה מי שהחרימו אותו ומצליח כבר כתב בספר חסידים סימן

תתמצ"ח שנפרעין על החרם ועל ההצלחה. עיין שם, רחמנא ליצלן.

בעניין הגלגול מספר חרדים

מובא בספר חרדים פרק ז', וזה לשונו:

כל עון עריות חמור מאוד וגדול מנשוא כתיב לי נקם ושלם לעת תמוט רגלם היינו אחרי מות החוטא הפושע בדיוקן מלכו של עולם שבראו בדמותו בצלמו וצוהו קדושים תהיו כי קדוש אני. [הא לך לשון הרמב"ן בפרשת קדושים, קדושים תהיו - היו פרושים מן העריות ומן העבירה, שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה, לשון רש"י, אבל בתורת כהנים (פרשה א ב) ראיתי סתם, פרושים תהיו, וכן שנו שם (שמיני פרק יב ג), והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני, כשם שאני קדוש כך אתם תהיו קדושים, כשם שאני פרוש כך אתם תהיו פרושים. ולפי דעתי אין הפרישות הזו לפרוש מן העריות כדברי הרב זכרונו לברכה, אבל הפרישות היא המוזכרת בכל מקום בתלמוד, שבעליה נקראים פרושים. והעניין כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים והתירה הביאה איש באשתו ואכילת הבשר והיין, אם כן ימצא בעל התאווה מקום להיות שטוף בזמת אשתו או נשיו הרבות, ולהיות בסובאי יין ובזוללי בשר למו, וידבר כרצונו בכל הנבלות, שלא הוזכר איסור זה בתורה, והנה יהיה נבל ברשות התורה. לפיכך בא הכתוב, אחרי שפרט האיסורים שאסר אותם לגמרי, וצוה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות ימעט במשגל, כעניין שאמרו (ברכות כב) שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין אצל נשותיהן כתרנגולין, ולא ישמש אלא כפי הצריך בקיום המצוה ממנו ויקדש עצמו מן היין במיעוטו, כמו שקרא הכתוב (במדבר ו ה) הנזיר קדוש, ויזכור הרעות הנזכרות ממנו בתורה בנח ובלוט.

וכן יפריש עצמו מן הטומאה, אף על פי שלא הוזהרנו ממנה בתורה, כעניין שהזכירו (חגיגה י"ח): בגדי עם הארץ מדרס לפרושים, וכמו שנקרא הנזיר קדוש (במדבר ו ח) בשמרו מטומאת המת גם כן וגם ישמור פיו ולשונו מהתגאל ברבוי האכילה הגסה ומן הדבור הנמאס, כעניין שהזכיר הכתוב (ישעיה ט ט"ז) וכל פה דובר נבלה, ויקדש עצמו בזה עד שיגיע לפרישות, כמה שאמרו על רבי חייא שלא שח שיחה בטלה מימיו. באלו ובכיוצא בהן באה המצוה הזאת הכללית, אחרי שפרט כל העבירות שהן אסורות לגמרי, עד שיכנס בכלל זאת הצוואה הנקיות בידיו וגופו, כמו שאמרו (ברכות ג): והתקדשתם אלו מים ראשונים, והייתם קדושים אלו מים אחרונים, כי קדוש זה שמן ערב כי אף על פי שאלו מצות מדבריהם, עיקר הכתוב בכיוצא בזה יזהיר, שנהיה נקיים וטהורים ופרושים מהמון בני אדם שהם מלכלכים עצמם במוותרות ובכיעורים.

וכן דרך התורה לפרוט ולכלול בכיוצא בזה, כי אחרי אזהרת פרטי הדינין בכל משא ומתן שבין בני אדם, לא תגנוב ולא תגזול ולא תונו ושאר האזהרות, אמר בכלל ועשית הישר והטוב (דברים ו י"ח), שיכניס בעשה היושר וההשויה וכל לפנים משורת הדין לרצון חבריו, כאשר אפרש (שם) בהגיעי למקומו ברצון הקדוש ברוך הוא.

וכן בעניין השבת, אסר המלאכות בלאו והטרחים בעשה כללי שנאמר תשבות, ועוד אפרש זה (להלן כג כד) בעזרת השם.

וטעם הכתוב שאמר כי קדוש אני ה' אלקיכם לומר שאנחנו נזכה לדבקה בו בהיותנו קדושים, עד כאן לשון הרמב"ן וכללות דבריו הוא כי מציאות קדושה הוא הפרישות מכל דברי העולם הזה מהמותרות] והוא פגם כדכתיב ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי שמיד אחרי שנקבר הרשע

מחזירים נשמתו לגופו ושניהם נדונים יחדיו הנפש עם הבשר על ידי מלאכי חבלה ביסורין קשים בחיבוט הקבר. אחר כך מקימין אותו מן הקבר חי ומוליכין אותו לגיהנם שבארץ בגוף ונפש כמו שהיה בעת שחטא וכמה מלאכי חבלה דוחין אותו ומניחין אותו ללקט עצים להביא למדורת גיהנם ואחר כך משליכין אותו שם ונדון בשפטים גדולים והוא צועק בקול יללה כמבואר במדרש רבותינו זכרונם לברכה, גם כתבו רש"י ופיתגוריי"ש הודה בזה.

ואחרי היותו בגיהנם זמן הקצוב לפי חטאו מחזיר השי" נפשו בגלגול לעולם הזה בבהמה או חיה או עוף, שהוא יתברך המליכו על כלן כדכתיב תמשילהו במעשה ידך והוא עשה מעשה בהמה הורידו למדרגת בהמה שנאמר נעשה אדם בצלמנו כדמותינו וירדו בדגת הים ובעוף השמים, וירדו לשון ממשלה וקרי ביה לשון ירידה וכתוב אדם ביקר ולא יבין נמשל כבהמות נדמו, לשון נדמו מיותר אלא הכי קאמר כיון דבחיינו לא נתן לב ליקר תפארת גדולתו שהוא בדמות השם הנכבד והנורא ופגם דיוקן של המלך ונמשל כבהמות ועשה כמעשיהם אחרי מותו יחזור לעולם בגלגול בדמותם וצלמם של בהמות וכך נמצא כתוב למקובלים הנזכר.

הבא על הזכר יתגלגל בשפן וארנבת - כי הם זכרים ונקיבות ושנה אחת באין עלי' ושנה אחת יבא על אחרות.

הבא על הבהמה יתגלגל בעטלף - כי נתעטף בדבר עבירה.

הבא על חיה ועוף יתגלגל בעורב.

הבא על אשת איש יתגלגל בחמור - וזהו סוד כי תראה חמור שונאך עזוב תעזוב עמו.

הבא על הגויה יתגלגל בקדשה יהודית.

הבא על הנדה יבוא בגויה המשמשות מטותיהן נדות - כי כיון

שעבר אדם בעבירה ושנה בה הותרה לו.

הבא על אחותו יתגלגל בחסידה האנפה דכתיבא בעופות הטמאים [ויהרגוהו חברותיה כמו שכתבו זכרונם לברכה] - וזה רמז בתורה ואיש כי יקח את אחותו וגומר חסד הוא.

הבא על אמו יתגלגל בחמורה נקבה.

הבא על חמותו יתגלגל בפרדה נקבה - וכן הבא על כלתו.

הרגיל להסתכל בעריות יתגלגל בראה דכתיבא בעופות טמאים שרואה למרחוק יותר מכל העופות.

ובספר נשמת חיים מביא עוד גלגולים אחרים וזה לשונו במאמר רביעי פרק שלשה עשר (מעניין הגלגול בעוף השמים ובכל חיה הרומשת על הארץ ובדומם וצומח).

גם צריך שתדע שהמקובלים האמינו גם כן ההעתקה והגלגול אפילו מגוף מין אחד לגוף מין אחר ולכן אמרו שהעובר על המצות להכעיס ולא עשה תשובה יתגלגל בבהמה, וכן על פסוק ויפץ השם אותם מעל פני האדמה דרשו חכמינו זכרונם לברכה²² שבשלשה חלוקי דינין נדונו דור הפלגה, הטובים שבהם נדונו בבלבול לשון, והכת שנתכוונה לשם ע"ז נעשו מהן קופין וחתולין וכיוצא בהם, והכת הג' שאמרו נעלה לשמים ונכנו בקרדומות הושלכו למטה ונעשו מהן שדין ומזיקין ורוחין בישין, רצונם שקצת מהם נתגלגלו בבהמות האלו וקצת נעשו נשמתן במזיקין ורוחות נעות ונדות בלי שום מנוחה כלל וכמו שאכתוב לקמן.

והריקנטי בפרשת נח ובפרשת שמיני כתב וזה לשונו :

ויש מן המקובלים האחרונים המאמינים בגלגול הבהמות ואמרו שאם עשה אדם עבירה אחת יתרי' על זכיותיו יתגלגל בבהמה טמאה וזהו וגרה איננו מעלה טמא הוא לכם, מי שאין לו גרה על זכיותיו, ואם מעלה גרה על זכיותיו יתגלגל בטהורה רק אם חטא בעבודה זרה בגילוי עריות ובשפיכות דמים באלו השלשה אפילו מעלת גרה יתגלגל בטמאה, וזהו סוד שפן גמל חזיר וכולהו.

ובפרשת קדושים זה לשונו: כבר הודעתך סוד הבהמות הטהורות והטמאות וקצת מחכמי הקבלה האחרונים אומרים כי העובר על העריות סופו להתלבש בבהמה טמא' או בשקצים ורמשים.

ולזה רמז ולא תשקצו את נפשותיכם בכל הרמש שבודאי יוכל אדם לשקץ נפשו בהם וזהו ואקוץ בהם, ואמרו בעונש וכולהו⁷³.

והבא על דודתו סופו להתלבש בגויה ותתגייר - וזו היא דודתך היא כלומר שסופה לשוב לדתינו ולתורתנו.

והבא על אשת אחיו סופו להתלבש בפרד שנאמר ועיר פרא אדם יולד על שהפריד הבנין שלמעלה.

הבא על אשת דודו יתלבש באישה אשדודית.

הבא על שתי אחיות יתגלגל בקדשה גויה שיבואו עליה שני אחים.

הבא על אשת אביו יתגלגל בגמל - זהו שנאמר גומל נפשו איש חסד ועוכר שארו אכזרי, שארו זו שאר אביך הוא והנה

הוא חצוף בעריות וסופו להיות צנוע כגמל.

וכולם דוקא אם לא שב בחייו [ותיקונם עיין בספר עמק המלך בשער תיקוני תשובה, והיא נדפסת בסוף זה הספר ועיין עוד בספר מצות השם].

וכן אמרו שזהו סוד מה שאמרה תורה (ויקרא י"ז) איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב או עז וכולהו ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לדי' לפני משכן השם דם יחשב לאיש ההוא דם שפך, ורמז לדבר אדם כי יקריב מכס כי לפעמים המקריב נפש בהמה מקריב עמה נפש אדם וזהו סוד אדם ובהמה תושיע השם אשר על כן נצטוינו בשחיטה ובסכין בלי פגימה כי מי יודע אם לא גלגול יש בה, ולכן צריך לברור לו מיתה יפה והאוכל אבר מן החי כאוכל מבשר אחיו בשיש שם גלגול נפש, וזהו סוד לא תאכל הנפש עם הבשר, ואמרו עוד שבגלל הדבר הזה אמר דוד המלך עליו השלום הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי.

גם הרב רבי יצחק לוריא זכרונו לברכה האמין בהגלגול בדומם ובצומח כאשר כתב בספר הכוונות וזה לשונו: ואמנם אחרי פטירת האדם נפרעים ממנו על חטאיו בהרבה מציאיות ורוב בני אדם ימלטו מלהתגלגל כל כך זמן בבהמה או חיה או עוף או דומם או צומח, וכן בעניין נבל הקשה כתיב וימת לבו בקרבו והיה לאבן ויהי לאבן היה לו לומר, אך הכונה כי כל החוטא בפיו נתגלגל בדומם, ובלעם חטא בפיו ונתגלגל תחלה באבן דומם, ונבל הוא בלעם, והנה ביאר טעם שמת לבו בקרבו ולא דיבר עתה נגד דוד הוא כי זכרה נפשו מה שתחלה נתגלגלה והוא היה תחלת בעון זה, עכ"ד.

וכתב עוד שנבל הוא אותיות לבן ללמד שלבן בלעם ונבל הם גלגול אחד ובלעם ולבן לא היה כחן אלא בפיהם ועל כן נתגלגלה נשמתו של בלעם בדומם שהוא הפך כחו, ובאשר

התחיל להתתקן ונתגלגל בנבל וחזר לסורו ולדבר לשון הרע בדוד חזר להתגלגל בדומם כבראשונה ויהי לאבן.

וכן באשת לוט נאמר ותהי נציב מלח שהוא גלגול בדומם, ואל תחשוב שנפש האדם נעשית אז בלתי מרגשת כדומם וכצומח כי אם אין לה הרגשה האיך ירגיש העונש, אולם כך יובן הדבר כי הקדוש ברוך הוא לעונש האדם דבק הנפשות הרעות לעץ או לאבן ונפשותם קשורות בהם כדי שתתענינה בחברת הדברים אשר אינם מטבעם, כאשר ענשו אנשי אנטינאס לאחד מחכמיהם שילך קשור עם איזה שוטה והוא בחברת איש בער לא ידע בחר לו מות מחיים, כך הנשמה בחברת העצים והאבנים כעלה נדף תערוץ וכאבן בלי חמדה מתגלגלת נעה ונדה בארץ (עד כאן מספר נשמת חיים).

וזה לשון ספר שער הגלגולים הקדמה כ"ב:

דע כי המדבר לשון הרע וכיוצא מתגלגל באבן דומם כמו שביארנו בעניין נבל שכתוב בו ויהי לאבן כי תמורת הדבור הוא דומם, המאכיל נבלות לישראל מתגלגל בעלה האילן והוא הצומח ואז ענשו הוא שהרוח מכה בעלה ההוא ומחזירהו לכאן ולכאן ואין לו מנוחה וכשנשלם זמן הקצוב לו נעקרת העלה ההיא מן האילן ונובלת ונופלת לארץ וזהו בדוגמת מיתה ממש אצלו שנכרת ונעקר מן העולם וזהו סוד הפסוק והעלה נבל כי מי שמאכיל נבלות לישראל מתגלגל בעלה הנובלת לארץ גם זהו סוד כי תהיו כאלה נובלת עליה ולפעמים כי אחר שהעלה הזאת נובלת חוזר להתגלגל בעלה אחרת וגם היא נובלת עד כמה פעמים על דרך האדם שמתגלגל בעולם הזה כמה פעמים כפי העונש הראוי להם. ויש מי שמתגלגלים במים והם גם כן נקראים צומח כנזכר לעיל, והם אלו: מי ששפך דמים בעולם הזה מתגלגל במים וסימניך על הארץ תשפכנו כמים ונאמר שופך דם האדם באדם דמו ישפך וענשו הוא שעומד בקלות מים ושם מים נקלחים עליו תמיד

והוא רוצה לקום ולעמוד והמים מפילין אותו בכל רגע ואין לו מנוחה כלל ותמיד הוא מתגלגל סביב במקום קלוח המים ההם, גם נרמוז זה בפסוק כי מות נמות וכמים הנגרים ארצה.

עניין הריגת בעלי חיים

הג"ה מספר שער המצות פרשת לך לך. עניין הריגת בעלי חיים כבר נזכר בפרשת יתרו כי שום בריה לא נבראת לבטלה ואסור להרוג אותה שלא לצורך ומורי זכרונו לברכה היה נזהר שלא להרוג שום רמש מן הרמשים אפילו מן הקטנים והפחותים כגון פרעושים וכנים וזבובים וכיוצא באלו ואף אם הם מצערים אותו כבר נודע מה שכתבו זכרונם לברכה על הפסוק גם אויביו ישרים אתו זה הכלב ויש אומרים זה הנחש ויש אומרים אלו הפרעושים וזו עצמה תשובת ר"א לרבי חזקיה בזהר פרשת יתרו כנזכר בסוד הפסוק אם ישוב הנחש בלא לחש, גם בעניין הכנים הנולדים ונבראים מן הזיעה אין ראוי להרגם ולא לקוץ בהם כלל ובפרט לאנשים כשרים אשר אלו הם מותרים האדם והסיגים שלו שמהם נבראים אלו הכנים אם כן תיקון ותועלת הוא לאדם כשאלו הכנים נבראים מזיעת גופו כי יוצאים סיגיו ומותריו וקליפותיו לחוץ ולכן אין לקוץ בהם.

עונשים הבאים על האדם מדה כנגד מדה

[אמר] שמואל ראיתי לסמוך למצות שפיכת דמים איסור הוצאת שכבת זרע לבטלה אף על פי שהארכנו בו בשער ז' שער רוח הקודש בעניין התיקון עיין שם]. עניין איסור הוצאת ש"ז לבטלה כתיב וירא אלקים את הארץ והנה נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ, והנה עון השחתת זרע גדול מאוד כמפורסם בזהר, וכבר הארכנו בענינו בשער רוח הקודש בעניין התיקון הראוי לו גם בשער התפילה בכוונת קריאת שמע שעל המטה עיין שם, עניין התיקון שהוא להמית

גופם של אותם נגעי בני אדם על ידי רי"ו שהוא החרב העליון אשר ביסוד דאימא הנמשך ממזלא קדישא והנה כנגדו בחיצוניים בקליפות יש חרב אחד עליון אשר הוא קוצץ וחותר אותם הנשמות מן הקדושה בהיותם נמשכים מן הזכר בלתי נקבה על ידי השחתת הזרע, גם יש רי"ו תחתון בקדושה ביסוד דנוקבא דז"א הנעשה משם הוי"ה דב"ן דההי"ן וכנגדו יש גם כן בקליפה רי"ו התחתון ונקרא כלב והוא תמורת הוי"ה דההי"ן כי שניהם בגימ' נ"ב וכנגד ב' בחינות אלו התפלל דוד המלך עליו השלום ואמר הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי מחרב זה חרב העליון שבקליפות, מיד כלב יחידתי זה רי"ו התחתון שבקליפות.

נ"ב, אמר מאיר [הוא מהר"ם פאפירש בעה"מ מאורת נתן על סדר אלי"ף ביי"ת] ואפשר שב' חרבות אלו הם גם כן סוד כל הקורא קריאת שמע כאלו אוחז חרב של פיפות כי ב' חרבות הם עליון ותחתון נ"ל, (עד כאן לשונו).

ועיין בביאורינו בשער ד' שער הפסוקים בפסוק בני נכר יבולו וגומר ולכן צריך האדם לזהר מאד להיות שוהה על הבטן עד שיכלו טפות הזרע לגמרי, וכן יזהר שלאחר שמש משטנו אפילו מאותם הטפות שהם כמו מים ואינם קשורות כלובן ביצה כי כל זה בכלל השחתת זרע, (עד כאן הגי'ה).

גם כל מי שמיתתו בחנק ולא נענש בבית דין של מטה מתגלגל במים ושם נחנק בכל רגע כנזכר. והנה הבא על אשת איש אשר מיתתו בחנק מתגלגל ברחים שנותנים בהם החטים וטוחנים על ידי המים המגלגלים הרחים ושם נדונין האיש והאשה היא בסוד תטחן לאחר אשתי.

המזלזל בנטילת ידים מתגלגל במים

גם המזלזל בנטילת ידים מתגלגל במים וזהו סוד הפסוק אזי

עבר על נפשינו המים הזדונים ברוך השם שלא נתננו טרף לשניהם כי הנה ראשי תיבות "נתננו" טרף "לשניהם ראשי תיבות "נטל", וזהו סוד מה שכתבנו לעיל האוכל בלא נטילת ידים נעקר מן העולם ונדון במים כנזכר, גם ממילא רמז להפך ואמר ברוך השם "שלא" נתננו "טרף" לשניהם ראשי תיבות "שנטל" כי על ידי שנטלנו ידינו לא נתננו טרף לשניהם של המים הזדונים הנזכר לעיל ולכן ברוך השם שלא עשנו כמו הרשעים שאינם נוטלים ידיהם, גם מי שאינו מברך ברכת הנהנין ומזלזל בהם גוזל אביו ואמו חבר הוא לאיש משחית וגם הוא מתגלגל במים, ויש שמתגלגלים בבעלי חיים.

פרנס המתגאה על הצבור יתגלגל בדבורים

והנה הפרנס המתגאה על הצבור יתגלגל בדבורים וכמו שכתוב רבי נחמן בר יצחק לא יאי יהרותא לנשי חדא שמה כרכושתא וחדא שמה זבורתא והם דבורה הנביאה שנתגאת על ברק ושלחה אחריו לקרא, והיא לא רצתה ללכת אצלו, גם חולדה הנביאה בזתה לצדקיהו המלך ואמרה אמרו לאיש הזה אשר שלח אתכם אלי כמו שכתבו זכרונם לברכה^{כה} והנה בתוך דבריהם רמזו כי דבורה היא בעלת גאווה ולכן אינה עושה מלאכה וגם היא דברנית כי בכל שעה לא תשקוט פיה ולכן פרנס המתגאה על הצבור וכן מי שמדבר דברים שלא כהוגן שניהם מתגלגלים בדבורה שיש בה ב' מדות אלו.

מי שנתגלגל באיזה דבר יש עמו שוטר אחד שמעניש אותו באותו עונש הראוי לו או שמגלגלו באותו גלגול הראוי לו

ודע כי אין לך שום אחד מאלו המתגלגלים כנזכר או שום נשמה שנענשת בבית דין של מעלה שאין לפניו כרוז אחד שמכריז ענשו ועונו תמיד בכל הזמן ההוא שהוא מתגלגל שם

או שנענש שם כנזכר ואינו זו מאצלו, גם יש עמו שוטר אחד שמעניש אותו באותו עונש הראוי לו או שמגלגלו באותו גלגול הראוי לו כגון מי שנתגלגל במים הנה השוטר ההוא עומד עליו תמיד להפילו במים בכל רגע עד זמן הקצוב לו, גם רוב המתגלגלים או הנענשים כנזכר יש לפניהם בית דין שדנין אותו בעת גלגולו או עונשו ומשנים את ענשו מעת לעת מעונש זה אל עונש אחר כפי הדין והמשפט הראוי לו. עד כאן מספר הגלגולים].

ויש גלגולים אחרים בבהמות ועופות טהורים גם טמאים ואפילו בדומם באבני השדה שלכך נאמר בנבל הכרמלי והוא היה לאבן ששב בגלגול דומם על לשון הרע שדבר לעבדי דוד המלך עליו השלום, וגם בדגים לכן להשיב אותו הנפש למנוחה מצוה לאכול דג בשבת בפרט בסעודה שלישית, ולפעמים יתגלגל בעל לשון הרע בכלב וכן הרגיל לאכול בשר טריפה או המאכילה לישראל, וזהו רמוז בתורה דכתיב ואנשי קדש תהיו לי ובשר בשדה טריפה לא תאכלו לכלב תשליכו אותו וכתיב בתריה לא תשא שמע שוא, נמצא קרא דלכלב תשליכון אותו, כתוב בין שני עונות הללו בין אוכל טריפה ובין מספר לשון הרע לומר לך שעל שני עונות אלו יתגלגל האדם בכלב כן כתבו המקובלים והוא רמוז בדברי רבותינו שאמרו כל המספר לשון הרע ראוי להשליכו לכלבים.

וזהו שרמזו דוד המלך עליו השלום הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי וסמיק ליה אספרה שמך לאחי וגומר, לומר שאיני משתמש בלשוני לספר לשון הרע להענש בגלגול הרע הזה אלא אני משתמש בה להללך ולהזהיר את ישראל שיגורו ממך ושיהללך, ודע שאמרו המקובלים שאף על פי שכשמתגלגל בצורת אדם אינו יודע בגלגולו הראשון, מ"מ כשמתגלגל בצורת בהמה חיה או עוף הוא יודע בגלגולו הראשון ומצר ומצטער איך ירד משמים מצורת אדם לצורך

בהמה והקדוש ברוך הוא רצה להראות לכל אדם דוגמת גלגול מאדם אל בהמה בגדול המלכים אשר מלך בכיפה הוא נבוכדנצר הרשע שבעודו בחיים חיותו הורידו מכסאו והשליכו לשדה והוא הולך על ד' כבהמה ונדמה לכל הבהמות צורת בהמה, יען שלח לשונו ודיבר נגד עליון ואחר כך לקצב הזמן אשר קצב עליו חזר והודיעו שהוא האלקים כדכתיב ולקצת יומיא אנא נבוכדנצר עיני לשמיא נטלית ומנדעי עלי יתיב ולעילא ברכת ולחיי עלמא שבחת והדרת די שלטניה שלטן עלם ומלכותיה עם דר ודר וגומר כען אנא נבוכדנצר משבח ומרום וגומר ועל מעשי זה כתיב לעיל ששלח לכל האומות להגיד נפלאות השם אשר עשה עמו והתחיל ואמר אתיא ותמהיא די עבד עמי אלהא עילאה שפיר קדמי להחוייה אתוהי כמה רברבין וגומר ואמרו רבותינו זכרונם לברכה אלמלא בא מלאך וסטרו על פיו היה אומר יותר משירותיו של דוד, ופירוש תיבת כען לומר מעתה שיסרני וידעתי שבעון לשוני הרע באתי אל כל הצרה הזאת מכאן ואילך לא אשתמש בלשוני זה אלא לשבח ולפארו בגוים את כבודו.

